

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Responsa Moralia In Causis Justitiæ Commutativæ De Restitutione & Contractibus

Heislinger, Anton

Ingolstadij, 1726

Casus IV. De Restituenda parte thesauri ex promissione alteri facta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40194

C A S U S I V.

De restituenda parte thesauri ex promissione alteri facta.

Postquam Cajus Sempronio vendidisset suas ædes, petiit ab isto, ut sibi etiam partem thesauri, quem fama in illis latere spargebat, casu quo illam inyenit, donaret, Sempronius, quia tunc aliis negotiis erat distentus, & importunitate Caji, ut apparebat offensus, respondit, eas tantum: habebis aliquid de eo, si illum invenero. Vulgo. *Ja, ja, ihr sollt was darvon haben/ wann ich denselben wird gefunden haben.*

Q. 1. Utrum ex his verbis Sempronius obligatus sit Cajo?

Q. 2. Utrum inventum thesaurum debeat filco extrahere?

S Y N O P S I S.

§ I.

Resolvitur primum quaesitum.

Verum ex his verbis Sempronius obligatus sit Cajo?

1. Desinitur promissio. 2. Huiusque differentia à proposito explicatur. 3. Consistit autem obligatoria promissio nequaquam in solis verbis extrinsecis, sed in ipsa etiam intentione interna. 4. Quae necessario extrinsecus est manifestanda. 5. In dubio, num promissio facta fuerit, quem sensum verba, quibus usi fuimus, habeant, attendendum erit. 6. Hinc ad obligationem Sempronii necessarius fuit animus se obligandi. 7. Ad quem significandum prolata Sempronii verba non sufficiunt. 8. Hinc si animum se obligandi Sem-	pronius non habuit, nullam in conscientia obligationem contraxerat. 9. Ita ut neque ex fidelitate maneat obligatus. 10. Eadem tamen verba verè obligatoria fuerunt, si animum se obstringendi Sempronius habuerit. 11. Et hic animus ex nullo erroneo supposito precesserit. 12. In dubio quòd ex errore promiserit, in affirmativam se resolvere poterit. 13. Memorata verba dubia in sensu promissorio non debent accipi. 14. Non obstante, quòd pacta obscura in dubio sint accipienda contra loquentem.

Leges

Resolutio alterius quaesiti.

Utrum inventum thesaurum debeat fisco contrahere?

15. **L**eges penales circa applicationem inventi thesauri ante sententiam iudicis minime obligant.
16. Dispositio tamen §. thesauros instit. de rerum divisione non est penalis.
17. Thesaurus in loco ad privatum spectante inventus vi juris civilis non est applicandus fisco.
18. Nec vi consuetudinis ullius generalis ubique intraducta.
19. Cum non constet eam esse legitimam.
20. Satisfit cuidam objectioni.
21. Et concluditur in dubio neminem obligandum esse.

§. I.

Resolvitur primum Quæsitum

Utrum ex his verbis Sempronius obligatus sit Cajo?

1. **C**um decisio hujus casus ex eo pendeat, utrum Sempronius allatis verbis veram promissionem Cajo fecerit, vel non: ideo quædam circa naturam promissionis prænotanda fuerunt. Sciendum itaque primò à Lessio, promissionem definiti, quòd sit *deliberata* & *Spontanea fidei obligatio facta alteri de re quæpiam bona* & *possibili*.
2. Notandum 2. cum Lugone & Lessio magnam differentiam intercedere inter propositum & promissionem. Illud enim etiam exterius expressum est solum voluntas præfens aliquid postea faciendi, nulla sibi ad hoc nova obligatione imposita. Hinc propositum nullam novam obligationem importat; ex opposito promittens non solum explicat hoc suum propositum alteri, sed intendit se aliquo modo obligare, ita ut si promissum non observet, id opponatur contra aliquam virtutem, sive fidelitatis, sive justitiæ: consequenter promittens intendit sibi novum aliquod vinculum iniicere ad rem promissam faciendam.
- Notandum 3. promissionem humanam validam in ratione promissionis validè obligantis non consistere solum & adæquatè in vocibus externis, vel aliis signis: non enim hæc obligabunt, si facta fuerint fictè absque animo & voluntate se obligandi. Vel præter intentionem, ita ut loquens ista signa externa non ordinaverit ad hanc suam voluntatem alteri significandam: promissio enim simpliciter dicitur actus humanus & lex humana privata inducens obligationem; itaque instar legis & matrimonii sine voluntate obligandi, aut contrahendi nulla verba externa obligare poterunt, nisi interna voluntas per hæc se obligandi access-

accesserit. Quia enim in tali casu hæc signa non essent ipsi voluntaria, neque actio quædam humana, ideo ex illis non obligaretur; erit consequenter necessaria voluntas interna se obligandi, & voluntas id exterius significandi.

4. Not: 4. voluntatem hanc internam, quam modò esse diximus partem promissionis obligantis, se solà absque externa sui manifestatione hæudquaquam de se sufficere ad veram de se obligatoriam promissionem; ita enim jure positivo statutum fuisse supponunt defacto omnes cum Molina tom. 2. disp. 266. Sanchez. lib. 5. de matr. disp. 3. Vasquez. disp. 4. de matr. cap. 4. n. 38. Lessio. Quin teste Lugo hic communior, & verior sententia docet, provenire hoc ex ipso etiam jure naturæ, uti sensit quoque S. Thomas & alii citati apud Lugo: de promissione sect. 2. n. 29. ubi n. 31. solidè ex ipsa natura justitiæ commutativæ & fidelitatis eruit necessitatem hujus manifestationis externæ.

5. Not: ulterius scd., quòd habens propositum aliquid faciendi sine tamen voluntate se ad hoc obligandi, etiam possit habere actuale judicium intellectus, quo judicet, se illud facturum esse, quòd faciendum sibi hic & nunc proponit: sicut autem hoc actuale propositum, & judicium de futuratione rei, quam facere alteri proposuit, possunt dari sine omni promissione; ita etiam illud propositum, & meum actuale judicium possum per verba alteri significare,

quin istis verbis eidem indicem voluntatem me obligandi; & consequenter quin aliquid ei promittam; quapropter consideranda erunt verba, quibus alteri nostram internam constitutionem animi significavimus; videndumque an hæc sint instituta ad significandam meam voluntatem obligandi me alteri, vel ad indicandum illi tantum meum propositum ac judicium de futuratione rei, quam mihi proposui. Quòd si denique verba adhibita sint indifferentia ad significandum propositum meum, aut voluntatem me alteri obligandi, ex ipsis circumstantiis, in quibus illa fuerunt prolata, decidenda controversia erit.

His præmissis ut ad nostrum casum propiùs accedamus. Ad hoc ut Sempronius vi suorum verborum ex contractu promissionis obligetur, juxta dicta necessarium erit, ut habuerit animum se ligandi, ipsique Cajo dandi jus vel fidem suam, quæ ei ad observantiam teneatur. Præter hunc autem animum verba prolata debuerunt Cajo significasse hanc obligationem Sempronii.

Ut igitur à verbis incipiamus, 7 dico illa fuisse talia, ut nequaquam significaverint, Sempronium habuisse voluntatem se Cajo obligandi ad reddendum aliquid ex thesauro reperiendo. Quòd ita prob. postquam Cajo urfisset Sempronium, ut sibi etiam aliquid de invento thesauro concederet, Sempronius aliis negotiis occupatus Cajo responderat, eas: *habebis aliquid de thesauro,*
 F 2 si ali-

si aliquem invenero. Atqui hæc verba non significant ullam voluntatem Sempronii volentis se obligare Cajo ad aliquid eidem concedendum: ergo &c. probatur minor. Omnia hæc verba verificantur, licet Sempronius habuerit tantummodo propositum aliquid dandi Cajo ex thesauro, & actuale iudicium, quo iudicavit se daturum aliquid esse Cajo sine omni voluntate se obligandi: ergo &c. probatur. Ant: potuisset istis citatis verbis uti & expressè addidisse, se tamen nolle esse obligatum aut dare aliquod jns Cajo ad illud à se expectandum, quòd dare nunc ipsi proposuerat: ergo verba illa verificantur absque hoc, quòd significant aliquam voluntatem se obligandi.

Confirmatur. Sæpissimè alii, quando sciunt, quòd aliquid simus accepturi ab altero, nos rogant, ut & ipsis aliquid concedamus ex re accipienda, horumque preces sunt tam efficaces, ut proponamus nos aliquid illis duros esse, iudicemus etiam hoc certò nos facturos esse, quæ omnia etiam aliis expressis verbis indicamus; dicendo: *acquiesce, habebis aliquid ex iis*. Interea tamen nolumus nos ex hoc obligare; sed relinquimus nobis libertatem dandi vel non dandi, quòd modo illis dare proposuimus: ergo citata verba verificantur, licet expressè addam, me nolle alteri ad quidpiam obligatum esse: ergo ex sua vi significandi non indicant promissionem.

Probatur 2. verba ista *eas, eas tantum, habebis aliquid ex illo*. Idem sonant, ac si dixisset, *eas, eas tantum, ego faciam, ut aliquid habeas ex illo* sed hæc verba: *ego faciam*, sunt indifferentia ad utramque significationem, ut scilicet indicent mentem se obligantis, vel proponentis sibi tantum, & iudicantis hoc se facturum esse: ergo & memorata verba sunt indifferentia. Probatur minor. Qui solum proponit sibi aliquid facere & hinc & nunc iudicat, se hoc suo tempore facturum esse, cum veritate dicit. *Ego hoc faciam*: ergo &c. Probatur ant. qui affirmat se hoc facturum, immediatè affirmat se habere propositum id faciendi, atque iudicium præsens, quòd habet de rei futuratione; & mediatè tantum affirmat ipsam rem futuram. Ergo habens propositum aliquid faciendi, & actuale iudicium, quòd sit facturum, potest dicere. *Ego hoc faciam*. Ant. probatur. ex Logica habemus, quòd verba immediatè significant conceptus, & mediatè res à conceptibus distinctas: ergo qui affirmat: *ego hoc faciam* immediatè affirmat dictum propositum & actuale iudicium de futuratione talis rei. Consequentia prioris Enthymematis pariter constat: qui enim habet tale propositum & iudicium, potest utique cum veritate affirmare, quòd habeat: sed qui affirmat, se hoc facturum, juxta dicta nihil aliud, quàm hoc affirmat: ergo potest dicere: *ego hoc faciam*: ergo Sempronius satisfacit obligationi ex his suis

aliquid concedendum de Thesauo. Probatur juxta dicta ad talem obligationem ortam ex promissione est necessaria voluntas se obligandi alteri, atque insinuatio exterior hujus suae voluntatis promissario facta: atqui his suppositis non datur talis obligatio interna neque externa intimatio: ergo &c.

9 Dices: ex hoc quod defecerit animus se obligandi, duntaxat sequitur, quod non obligetur ex iustitia: interea tamen poterit esse obligatus ex fidelitate, Confirmatur, qui puellam induxit sub spe matrimonii ad abusum sui corporis, licet fidei promiserit, tamen tenebitur ad illam ducendam: ergo. R. negando suppositum, quod verba illa significant promissionem: ergo licet fidelitas obligaret ad conformanda facta dictis, non tamen Sempronius ex hac virtute obligaretur ad aliquid dandum Cajo, quia uti diximus, verba secundum se prolata non significant ullam promissionem, neque ex circumstantiis probari potest, quod hoc animo illa protulerit. Caeterum si verba ista de se significant promissionem, & Sempronius non habuisset voluntatem se obligandi, juxta Lugonem & alios ex fidelitate obligaretur; sicut enim veracitas exigit & obligat ad non proferendas voces significantes contrarium menti etiam sine animo affirmandi, quia per hoc tolleretur fides, qua alteri loquenti credimus: ita fidelitas exigit & obligat ad conformanda facta verbis promissoriis:

atque ex his etiam patet responsio ad objectionem ex matrimonio fidei promisso derivatam: accedit quod vi hujus fidei promissionis grave damnum deceptae personae illatum fuerit, quod ut compensetur, si alia ratione id fieri nequeat, ad illam ducendam obligatus erit. Quae omnia cum in nostro casu defint, ideo ad nihil reparandam obligatus Sempronius erit.

Dico 3. quod si Sempronius proferens illa verba verè voluit se obligare Cajo, huicque tribuere jus ad aliquid de thesauro exigendum: sique haec voluntas in nullo errore fundata erat; memorata verba fuerunt verè promissoria, ita ut ex iis obligetur Sempronius. Probatur. His suppositis dabatur omnia ad veram promissionem requisita: ergo &c. probatur. dabatur vera ac libera voluntas se obligandi: insuper exterior manifestatio & acceptatio hujus suae promissionis: ergo &c. Ant. quoad primum membrum patet. quod ad id probatur. Ex dictis constat, quod verba Sempronii sint indifferentia, ut vel significant voluntatem se obligandi Cajo: vel solum suum propositum id faciendi, & judicium quod habet de futuratione hujus rei: ergo per hanc internam voluntatem se obligandi & utendi hisce verbis, ut Cajo hanc suam voluntatem manifestet, fuerunt illa determinata ad hoc, ut manifestarent cajo hanc voluntatem Sempronii: ergo dabatur vera manifestatio & intimatio Cajo facta

facta de hac sua obligatione. Dices: ut obligatio aliqua introducta fuerit, ex verbis de se indifferentibus, non sufficiebat sola interna voluntas se obligandi, sed debuit in super hæc extrinsecus manifestata fuisse per talia signa, ex quibus animus obligandi potest constare promissario: ergo probatio nostra non subsistit: prob. a. ut aliquis ex promissione sua obligetur, est necessarium, ut hæc interna voluntas se obligans simpliciter manifestetur promissario: ergo etiam est necessarium, ut illa manifestetur per talia signa, ex quibus promissario possit constare, quod alter velit se obligare. prob. conf. eadem ratio pugnat pro utroque, vel pro neutro. R. animum hunc sufficienter promissario manifestatum fuisse, si promissionem, sub terminis quidem indifferentibus, ob suam tamen universitatem includentibus etiam verum promissum, factam promissarius coram promittente expressè acceptaverat; & ipse promittens acquieverat: si enim animo promittendi promittens caruisset, addendum eidem fuisset, se his verbis suum duntaxat propositum, non autem animum se obligandi voluisse alteri significare.

21 Dico 4. Quod si hæc voluntas Sempronii volentis se obligare Cajo fundata fuit in quodam errore, eò quod v. g. putaverit, Cajum, quia prior istarum ædium dominus fuerat, habere aliquod jus ad partem thesauri, nulla fuit promissio, & Sem-

pronius ad nihil erit obligatus. Ita *Sylvester verbo pactum: cum aliis*. Ratio est, voluntas se obligandi procedens ex errore aliquo non est voluntaria: *cum nihil sit tam contrarium consensui quam error. Causa 29. q. 1. §. 1. & Lege: si per errorem ff. de jur. omni. jud.* ergo si tantum voluit se obligare, quia judicaverat Cajo competere jus ad partem thesauri & alias nequaquam se obligasset; tunc si Cajo nullum habuit jus, noluit se obligare.

Confirmatur à pari, si ego invenissem thesaurum in alio fundo, quem putabam esse Caji, & ob hoc promitterem ipsi dimidiam illius partem, si postmodum comperissem fundum illum esse publicum in nullius dominio, utique non obligarer ad dividendum thesaurum cum Cajo, eò quod mea promissio ex errore processisset; ergo idem de nostro casu dicendum erit.

Dico 5. Quod si Sempronius 12 dubitet, an ex hoc errore promiserit Cajo partem thesauri, poterit se resolvere, quod ex hoc motivo processerit. Probatur ex consideratione omnium circumstantiarum: Cajo erat prioriliarum ædium dominus, contractus emptionis jam erat perfectus, insuper nullum alium titulum amicitie vel consanguinitatis habebat ad exigendum aliquid de thesauro. Præterea ipse Sempronius non erat singulariter affectus Cajo. Imò ex ipsis verbis istis, *eas, eas tantum: habebis aliquid ex illo* sufficienter colligitur quod

ita

ista tantum dixerit, ut ab importunis Caji instantiis liberaretur: neque praesumendum est, quod tam liberales istis praesertim difficillimis temporibus sumus ad dandum aliis sine causa: ergo &c. Confirmatur ex *Reg. 45. de reg. juris in 6. ibi: inspicimus in obscuris, quod est vero similius vel quod plerumque fieri consuevit.* Atqui plerumque homini extraneo, nullo consanguinitatis aut beneficii collati titulo nobis juncto non solemus gratis statim donare nostras res: ergo nec in hoc dubio praesumenda erit haec promissio ut gratuita sine omni causa & jure praetendentis Caji facta.

23 Dico 6. Cum saepius memorata verba utrumque sensum propositi scilicet & promissionis significare valeant, & consequenter dubium sit in quonam sensu fuerint accepta, nequaquam illa in sensu promissorio accipi poterunt. Ita Lefsius cum aliis. Ratio est, quod in dubio non sit imponendum onus, quod sponte non suscipitur. 2. Sempronius est in possessione juris & domini in suum thesaurum: Ex altera parte praetensum jus Caji ortum ex promissione est dubium: ergo non debet Sempronius deici ex sua possessione. Hinc addit Lefsius *de promiss. n. 7.* Si verba expressam promissionem non praefereant, in dubio in utroque foro interpretationem valere; ergo cum haec verba non expressam promissionem,

sed indifferentem ad hoc & ad propositum contineant, insuper ex nullis aliis circumstantiis possit colligi mens promissoria, sed potius oppositum: Ideo Sempronius erit absolvendus, cum actore non probante reus absolvi debeat, ipsique actori onus probandi incumbere juxta Lugonem de jure natura sit: ergo quamdiu Caju non probaverit, haec verba hic & nunc significasse promissionem sibi factam, Sempronius ad nihil a iudice erit obligandus.

Objiciet hic aliquis quod *ff. de pactis: Lege veteribus: insinuetur. pacta obscura sunt interpretanda in dubio contra eum, qui posuit, & potuit apertius declarare:* ergo cum Sempronius potuisset apertius declarare se habere solum propositum, non autem promittendi animum, ideo contra eum sententia ferenda erit. R. negando suppositum, quod hic initum fuerit pactum, de hoc ipso enim dubium est: cum ergo citatus textus solum loquatur, quod pacta, de quibus constat, quod sint pacta, si non clare fuerint expressa, contra potentem clarius exprimere, debeant declarari, ideo non erit contra nos. Dein affirmanti hoc esse pactum incumbit probatio: verba etiam sunt satis clara in quantum non significant ullum pactum aut promissionem.

§. II.

Resolutio secundi quaesiti.

An thesaurus iste fisco sit extradendus?

Supereft modò alterum dubium an scilicet detur obligatio in conscientia inventum verum thesaurum fisco applicandi? circa cuius resolutionem notandum, alias leges esse penales: alias autem non: penales quòd atinet, est communis sententia illas non obligare ante iudicis sententiam. Unde quæ disposita fuerunt circa applicationem thesauri aliis faciendam in meram penam inventoris, non tenebitur inventor exequi, nisi condemnatus ad hoc à iudice. Bene autem advertit Castropalao obligationem restituendi dimidiam partem thesauri in alieno fundo inventi Domino fundi non esse penalem; cum rationi consonum sit, ut dominus fundi ex inventione thesauri commodum reportet: unde cum Navarro Antonio Gomez. Covarruv. Molina, Lessio, Rebello, concludit, dispositionem istam observandam esse nulla expectata sententiâ.

36 Pariter non videtur esse penalis dispositio §. thesauros: Infit. de rerum divisione facta; ubi præcipitur, ut si quis in fiscali loco vel publico, vel civitatis thesaurum invenerit, dimidium sit fisci vel civitatis. iustitia quoque ejusmodi legum ex eo desumitur, quòd Reipublicæ sit bonorum dominium distribuere, prout communi bono

expediens judicaverit; ad quem finem utique conducit, si impediatur, ut thesaurus qui alias integrè inventori competeret, non integer inventoris dominio accedat, sed secundum aliquid: vel etiam totus ad sustinenda reipublicæ onera principi applicetur.

Dispiciendum itaque modò est, an ex dispositione vel juris communis, vel privati ac provincialis, aut denique ex consuetudinè, eaque generali, aut particulari quilibet thesaurus etiam in fundo proprio vel alieno non data operâ, sed casu inventus fisco sit applicandus.

Circa quòd dubium videtur ex- 17 tra controversiam, thesaurum casu inventum in loco ad privatum pertinente vi juris civilis non esse applicandum fisco. Eo ipso enim quòd citato §. thesauros: Infit. de rerum divisione. Thesaurus in loco publico vel fiscali inventus quoad dimidium jubeatur applicari fisco, colligitur, quòd inventus in loco privato non sit ita applicandus: cum exceptio unius firmet regulam in oppositum. Neque ratio fuisset, hunc singulariter exprimendi, si de omni thesauro similis dispositio facienda esset. Adde quòd leges istæ restringant & corrigant jus commune, ideo strictè erunt accipiendæ, hinc minime fisco favet, quòd locus fiscalis dici debeat, qui est

G

est

est sub dominio principis: quilibet autem locus sit sub hujus dominio: ergo quilibet erit fiscalis: ergo ubique inventus thesaurus erit fisco applicandus vi citati §. 1. contra enim est, quod allata dispositio tanquam corrigens & restringens jus naturale, uti fuit dictum, stricte sit accipienda & intelligenda de dominio proprietatis, & dominio speciali in fundum habito, non autem, de dominio jurisdictionis tantum, quæ principi competit in loca & fundos privatorum.

18 Cum igitur jus commune nihil circa hoc disposuerit, attendendum erit, utrum provincialia jura ejusmodi applicationem palatinis, (in horum enim provincia casus iste contigit) impere: verum cum neque istis in hoc puncto aliquid statutum fuisse constet, ad solam consuetudinem vim legis obtinentem controversia devolvetur. Et quamvis clarissimus D. Clingensperger in suis tomulis institutionum asserat, generali consuetudine thesauros hodie ubicunque inventos vel totos vel pro parte ad principes incipere spectare, citans pro se Hugonem Grotium de jure belli & pacis cap. 1. 7. hoc ipsum tamen assertum necdum ita clarè probatum nobis videtur, ut contra inventorem, qui est in possessione thesauri à jure gentium eidem attributi valere quidpiam judicemus; & iste obligationem applicandi fisco repertum thesaurum etiam non expectata sententia habeat.

Maximum enim dubium est, 19 utrum hæc consuetudo requisitis ad hoc ut vim legis obligantis habeat conditionibus sit velita. Ad quamlibet enim legem necessarium est, ut sit honesta, rationabilis, non nimis gravis attenda humana conditione, utilis & bonum commune &c. præter istas ad consuetudinem instar legis obligantem requiritur ut recepta sit à majori parte populi, & quidem eorum, qui possunt legem condere, aut ex tacito principis consensu, cui res publica subjecta sit. 2. ut introducat libris actibus publicè exercitis. 3. ut actus consuetudinem inducentes sint exerciti animo inducendi obligationem.

Jam autem veniendo ad hanc consuetudinem nostram; omnibus apparet primo intuitu eam esse involuntariam subditis, quinam enim, & ubinam sunt illi, qui si occultè thesaurum repererint, hunc principi ultroneè offerant & quidem eo animo, ut per hos suos frequentatos actus inducant obligationem, quæ alios thesaurorum repertores ad similem applicationem obstringat? an non potius vi & metu pænæ coguntur inventum thesaurum fisco applicare? cum ergo vis & metus impediunt consensum ad introducendam consuetudinem necessariam, consequens est non dari talem consuetudinem legis & obligandi subditos vim obtinentem. Locum itaque hic vel maximè habet illud: multa per patientiam tolerantur

rantur quæ non approbantur. cap. cum jam dudum: de præbendis.

Dices: licet populus hanc consuetudinem non introduxerit; eandem tamen introduxerunt ipsi principes, patim exigentes, ut ejusmodi thesauri etiam ante sententiam, seu potius antequam exigatur, fisco extrudantur. ¶. cum multæ conditiones sint necessariæ, & adesse debeant, ut aliqua consuetudo vim legis in conscientia obligantis obtineat, ideo, ut imponatur tali inventori obligatio thesaurum extrudendi fisco, etiam antequam ille exigatur, certo constare debet, quod omnes illæ adsint, præsertim si consuetudo sit contraria certo Juri tertii, & non immediatè in bonum communitatis, prout ad veram legem requiritur, videatur cedere. ¶. 2. cum omnis consuetudo propriè dicta ortum suum à populo habeat; à principibus contra populi favorem & commoda introducta praxis non habebit rationem veræ consuetudinis, sed cujusdam legis positivæ, quæ ut obliget, debet expedire bono communi; ita ut observatio Juri gentium tali lege abrogati suis subditis in sua provincia non expediat. *Suarez de LL. Lib. 7. Cap. 4.*

20 Dices: quæ hæcenus de consuetudine diximus, tum locum habere, quando ista est contra legem & non in favorem ipsius principis: in hoc enim posteriore casu, prævalere voluntatem principis. ¶. hanc consuetudinem contrariam

esse juri gentium, adjudicanti dominium rei taliter inventæ ipsi primo inventori. Dein licet hæc consuetudo cedat in bonum principis, debet tamen fieri intuitu boni communis; ac licet voluntas principis in hoc negotio sit præcipua, nihilominus qualibet consuetudo magis quodammodo pendet ex voluntate populi, quia huic se accommodat princeps, quasi licentiam concedens ut jus consuetudinis inducat, prout voluerit, vel tanquam approbans, vel tanquam confirmans, quod populus intendit.

Dices: Jus gentium thesaurum inventum concedit inventori tantum conditionatè, nisi scilicet legitimus superior aliter disposuerit? ergo non est dicendum, quod hæc consuetudo sit juri gentium contraria. R. 1. si jus gentium sub hac prædicta conditione thesaurum inventori concedit; verum utique est, quod talis praxis & consuetudo usque dum legitime introducta, & à superiore vel legali, aut personali consensu fuerit approbata, juri gentium contraria fuerit. Secundo, si independentè à nova ordinatione principis jus gentium thesaurum inventori concedit, tunc inventor retinere poterit thesaurum, usque dum certò ipsi confiterit, quod princeps obligaverit, & quidem justè, suos subditos, ut omnes inventi thesauri, etiam à non requisitis inventoribus spontè ad ærarium regis aut principis deferantur.

Concludimus ergo cum *Suarezio*
G 2 de

de consuet. quòd in dubio nemo præsumatur obligari: consequenter in dubio & cæteris paribus inclinandum est in eam partem, quòd consuetudo obligans non detur, cum non expediat multiplicari præcepta, ubi moraliter certa non sunt, vel saltem probabiliora: atqui hæc omnia in nostro casu locum habent: ergo &c.

Dicit hic aliquis, si consuetudo non inducit jus & obligationem ap-

plicandi thesaurum inventum fisco tunc hic injustè agit exposcendo sibi aliquid vel etiam totum thesaurum: atqui hoc dici non debet: ergo &c. R. quòd consuetudo nondum induxit obligationem reddendi thesaurum inventum fisco etiam non expetenti: ex hoc autem nondum inferitur, quòd neque expetenti sit reddendus: ergo potest adhuc fisco competere jus exigendi thesaurum.

CASUS V.

De obligatione inventoris erga comparem rei occupatæ dominum.

Pomponius significat suo confessario, se ante multum tempus quædam invenisse; & hæc expensis omnibus circumstantiis judicio prudentum pro derelictis jam fuisse habita: modò autem comparuisse illorum dominum: vult igitur ex confessario intelligere, quid sibi in hoc casu faciendum? occasione hujus.

Q. 1. Num inventa, jam piè ab inventore expensa, comparenti postea domino sint restituenda?

Q. 2. Quid faciendum inventori rem inventam adhuc possidenti?

SYNOPSIS.

1. V arie possunt adesse circumstantie, quando denuo comparet dominus.	2. Re nullatenus amplius existente nihil debetur Domino.
	3. Idem tenendum si fuerit præscripta.

§. I.

Resolvitur primum Quæsitum.

Num res inventa, jam piè ab inventore expensa, comparenti postea domino sit restituenda?

4. V idetur posse rem haberi pro derelicta, quin sit à domino derelicta.	5. In variis circumstantiis res potuit pauperibus dari.
	6. Durante spe inventendi dominum